LingVaria
Rok XXI (2026) | 2 (42) | s. 117–130
https://doi.org/10.12797/LV.21.2026.42.08
Licencja: CC BY-NC-ND 4.0

Iwona Kosek
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn
i.kosek@uwm.edu.pl

ZWIĄZEK FRAZEOLOGICZNY *WYWRÓCIĆ STOLIK* WE WSPÓŁCZESNEJ POLSZCZYŹNIE

Słowa klucze: frazeologia, znaczenie, warianty, motywacja jednostki frazeologicznej
Keywords: phraseology, meaning, variants, source of phraseological units

W najnowszych tekstach publicystycznych spotykamy połączenie wyrazowe *wywrócić stolik*, którego znaczenie niewątpliwie nie jest prostym, regularnym połączeniem znaczeń czasownika *wywrócić* (‘spowodować, że ktoś/coś straci równowagę, upadnie’) i rzeczownika *stolik* (‘mały stół’). Na podstawie tej cechy, określanej w tradycji jako nieregularność (asumaryczność) znaczeniowa, omawianej grupie syntaktycznej można by przypisać wstępnie status jednostki – związku frazeologicznego. Jednostki takiej nie rejestrują współczesne słowniki języka polskiego, co pozwala wnosić, że jest stosunkowo nowa, być może nieustabilizowana. Celem artykułu jest bliższe przyjrzenie się całości, opisanie jej znaczenia, postaci i przedyskutowanie hipotez dotyczących motywacji, co pozwoli określić jej status w języku. Rozważania należą zatem do szczegółowych, dotyczą jednego z elementów językowych, wpisują się jednak w nieco szerszy nurt „tropienia” nowych jednostek w komunikacji i określania ich statusu w języku (zob. np. Bąba, Fliciński, Liberek 2013; Dziamska-Lenart, Fliciński 2016; Ignatowicz-Skowrońska 2018).

1. Własności semantyczne i składniowe jednostki *wywrócić stolik*

Interesujący nas związek frazeologiczny występuje w następujących przykładach:

(1) Początkowo myślano głównie o reformie prawa zamówień publicznych, by nie dopuścić do kolejnych problemów z przetargami. Rząd PiS wywrócił stolik. Postawiono na centralizację. Albo jak to się modnie mówi, budowę cybersuwerenności (KWJP).
(2) Awans jednej formacji wywrócił stolik, doprowadzając do sejmowego pata (MoncoPL).
(3) Firma postanowiła w pewnym momencie wywrócić stolik i stworzyła dedykowane dla profesjonalistów przyzwyczajonych do stylu Adobe, programy z serii Affinity (MoncoPL).
(4) Wychodząc dziś ze swoją grupą, może wywrócić stolik, doprowadzić do dymisji rządu i nowych wyborów (MoncoPL).
(5) Tusk musi wywrócić stolik i przyspieszyć (https://oko.press/tusk-musi-wywrocic-stolik-i-przyspieszyc-potrzebuje-takich-ministrow-jak-sienkiewicz-i-kierwinski, 15 IV 2026).
(6) Rozporządzenia są już negocjowane dla nowego budżetu. Jednak nie będzie można ich wykorzystać, jeśli Polska i Węgry wywrócą stolik – i zawetują budżet (https://www.money.pl/gospodarka/prowizorium-budzetowe-ekspertk-wyjasnia-czym-moze-sie-skonczyc-dla-polski-6577260822236000a.html, 15 IV 2026).

Wywrócić stolik spotykamy głównie we współczesnym dyskursie politycznym, w artykułach prasowych i komentarzach poświęconych obecnej sytuacji politycznej, działaniom poszczególnych państw, instytucji łączących się ze światową polityką i przywódców różnych szczebli. Taki typ kontekstu dominuje w znalezionych przykładach. Istnieją też odniesienia do firm, biznesu, rozrywki (zob. przykład (3)), choć na razie są mniej zauważalne niż przykłady z pierwszego wskazanego obszaru tematycznego. To polityczne pole stanowi główne źródło materiału do interpretacji omawianej całości, obserwacji, jak krystalizuje się ona w języku. W odniesieniu do polityki proponuje się odczytywać metaforycznie omawiany ciąg jako ‘dokonanie przewrotu, zmianę dotychczasowego układu sił politycznych’ (zob. Poradnia Językowa UŁ). Z podanych przykładów wyłania się jednak szerszy zakres użycia i wobec tego ogólniejsze znaczenie jednostki: ‘całkowicie zmienić istniejącą sytuację, zburzyć *status quo*’. Zmiana ta wywołana jest zwykle jakimś działaniem, nieprzewidzianym przez inne strony, których dotyczy sytuacja, może polegać np. na zerwaniu negocjacji, ujawnieniu niewygodnego faktu, wprowadzeniu czegoś nowego, zupełnie innego. Działanie to całkowicie zmienia lub burzy dotychczasowy układ, sytuację w danej dziedzinie, w danym obszarze. Całość nie musi mieć wydźwięku

negatywnego (negatywnych konotacji), w wielu kontekstach aktualizowany jest natomiast element zaskoczenia, niespodziewanego działania. Sam fakt, że połączeniu *wywrócić stolik* da się na podstawie tekstów przypisać znaczenie (wyłonić wspólny element semantyczny z różnych użyć) i nie jest to suma znaczeń składników, stanowi najmocniejszy argument przemawiający za tym, że ma ono status jednostki. Próby interpretacji zgodnie ze znaczeniem komponentów *wywrócić* i *stolik* prowadzą do leksykalno-semantycznej niespójności z kontekstem, co jest istotnym wskaźnikiem idiomatyczności (zob. Lewicki, Pajdzińska, Rejakowa 1987: 9). Znaczenie można przypisać jedynie całemu połączeniu, nie jest ono podzielne między jego składniki.

Jednostka ma typowe właściwości zwrotu frazeologicznego (w rozumieniu Lewickiego 1986), a więc stanowi orzekające centrum zdania, uzupełniane określeniami nominalnymi (jest fragmentaryczna), przyjmuje paradygmat charakterystyczny dla tej grupy frazeologizmów. Odmienny jest element czasownikowy, a unieruchomiony fleksyjnie – rzeczownikowy (próby odmiany komponentu *stolik* przez liczbę doprowadzają do defrazeologizacji). W realizacjach tekstowych, jak można wnioskować z przykładów w MoncoPL, obserwujemy przewagę bezokolicznika i form czasu przeszłego oraz dominację aspektu dokonanego[1], który należałoby uznać za pierwotny, ale opisywany związek występuje także w postaci niedokonanej, co obrazują poniższe przykłady:

(7) Prezydent wywraca stolik. Ujawniamy kulisy nowej wojny o Trybunał (https://wiadomosci.wp.pl/zolciak-prezydent-wywraca-stolik-ujawniamy-kulisy-nowej-wojny-o-trybunal-wideo-7270659135976001v, 16 IV 2026).

(8) Rumuni wywracają stolik. Druga tura wyborów prezydenckich bez kandydata elit (https://www.rp.pl/polityka/art42228811-rumuni-wywracaja-stolike-druga-tura-wyborow-prezydenckich-bez-kandydata-elit, 16 IV 2026).

Pozycja podmiotu otwierana przez zwrot jest wypełniana głównie przez rzeczowniki osobowe, w tym nazwy własne. Najbardziej naturalne realizacje frazy podmiotowej stanowią nazwiska, nazwy partii, instytucji, państw, a więc nazwy osób i te, które na zasadzie metonimii dają się odnieść do osób. Nieosobowe powierzchniowe wypełnienie podmiotu jest rzadsze, ale nie niemożliwe (zob. przykład (2) z rzeczownikiem *awans*). Zwrot można by zatem w trzecioosobowej postaci zapisać jako: *ktoś/coś wywróci – wywraca stolik*.

Analiza tekstowych przykładów ujawnia, że komponent nominalny może przyjmować określenia wskazujące obszar, w którym następuje zburzenie dotychczasowego

[1] Bardzo orientacyjne dane (na podstawie dostępu z 24 IV 2026) są następujące: formy bezokolicznika stanowią nieco ponad połowę wszystkich wystąpień jednostki, formy czasu przeszłego – ok. 30%, natomiast przykładów w aspekcie dokonanym wyszukiwarka zwraca 3,5 razy więcej niż w aspekcie niedokonanym.

stanu rzeczy. Wprawdzie w tekstach, jak można wnioskować choćby z przykładów w korpusie MoncoPL, dominuje postać *wywrócić stolik*, możliwe są jednak (i wykraczające zdecydowanie poza pojedyncze) uzupełnienia określeniami przymiotnikowymi, np. *wywrócić* (*wywracać*) *stolik polityczny*, *światowy*, *korupcyjny*, *naftowy*, *opozycyjny*, *medialny*, *natowski*, *geopolityczny*, *wiatrakowy*. Mogą to być także (choć są dużo rzadsze tekstowo) rozwinięcia formami rzeczowników w dopełniaczu, np. *wywrócić stolik układów politycznych*, *bezkarności*, lub wreszcie – uzupełnienia wyrażeniem przyimkowym (najrzadsze w obserwowanym materiale). Wszystkie te typy – *stolik jakiś*, *czegoś*, *z czymś*, dają się sprowadzić do ogólniejszej postaci *jakiś stolik*. Rozwinięcie komponentu nominalnego jest niewątpliwie fakultatywne, niekonieczne dla istnienia zwrotu. Poniżej podano przykłady tekstowych realizacji pozycji *jakiś*:

(9) Prezydent wywraca trybunalski stolik. […] Jak ustaliła Wirtualna Polska, otoczenie Karola Nawrockiego rozważa apel o przygotowanie „ustawy sanacyjnej" lub złożenie skargi kompetencyjnej, by na własnych zasadach rozwiązać spór wokół TK. Koalicja rządząca uważa to jednak za wywrócenie trybunalskiego stolika i szykuje odpowiedź (https://wiadomosci.wp.pl/trybunal-karola-prezydent-wywraca-trybunalski-stolik-co-zrobi-koalicja-7270630602209472a).
(10) Pekin może wywrócić światowy stolik (MoncoPL).
(11) Przy planowaniu kolejnego zakupu bezzałogowców, gdy bezpośrednio dogadywały się rządy Izraela i Polski, izraelska firma, która najpewniej zostałaby pominięta w tej transakcji, wywróciła stolik negocjacyjny i wszystko zostało zawieszone (MoncoPL).
(12) Zatem w ramach alternatywnego państwa, jakie stworzył w Senacie, będzie teraz wywracał stolik negocjacyjny (https://www.tvpparlament.pl/60492705/pek-do-grodzkiego-przypominam-panu-stara-zasade-po-pierwsze-nie-szkodzic, 16 IV 2026).
(13) Chcemy pokazać, że lepsza polityka jest możliwa, stąd „wywrócenie stolika" starych układów politycznych, które żerują na zwykłych Polakach i naszym państwie (https://faktypilskie.pl/pl/671_wybory/27425_dlaczego-konfederacja-chce-wywrocic-stolik-html, 16 IV 2026).
(14) Otóż nasuwa mi się takie przypuszczenie, że pierwszy sygnał, kiedy pan wywrócił stolik korupcyjny […], to był moment, w którym pan powiedział: mam taśmę (NKJP).
(15) Czarne scenariusze dla Polski. Zagrożenie dla niższych stóp. „Wojna wywróciła stolik z prognozami" (https://next.gazeta.pl/next/7,151003,32648991,czarne-scenariusze-dla-polski-zagrozenie-dla-nizszych-stop.html, 17 IV 2026).

Wiele jest przykładów z zaimkiem *ten* w funkcji anaforycznej, ale też po części ekspresywnej, np.:

(16) W świecie motoryzacji przyzwyczailiśmy się do pewnego schematu: chcesz ekologiczną hybrydę z kablem, musisz dopłacić. Mazda właśnie wywróciła ten stolik. Od kwietnia 2026 roku Mazda CX-60 oraz jej większa siostra Mazda CX-80 w wersjach PHEV 327 KM kosztują o 3000 zł mniej niż porównywalne odmiany z silnikiem wysokoprężnym i napędem na wszystkie koła (MoncoPL).

(17) Rosja wypisała się z wzorca, że w dzisiejszym świecie sieć powiązań biznesowych, te pieniądze są tak wielkie, tak kuszące, że nikt nie będzie robił wojny. Rosja wywróciła ten stolik i pokazała, że można mordować (MoncoPL).

Takie przykłady nie muszą podważać tezy o jednostkowym statusie rozważanego ciągu. Przywodzą natomiast na myśl tekstowe modyfikacje niektórych związków frazeologicznych, w rodzaju *Wdepnął w to gówno i teraz nie wie, jak sprawę rozwiązać*; *Sam narobiłeś tego bigosu, sam sobie radź*.

Jeszcze jedna cecha opisywanego zwrotu, na którą wskazują teksty, to wariantywność komponentu werbalnego (co skądinąd jest sytuacją typową we frazeologii, zwłaszcza werbalnej, zob. Giułumianc 1977: 300; Buttler 1985: 78; Lewicki 1982/2003). W tym samym znaczeniu występuje połączenie *przewrócić stolik*, por. przykłady z MoncoPL:

(18) Pandemia przewróciła stolik z wcześniejszymi ustaleniami.

(19) Działam i będę działać w środowisku politycznym, które – podkreślę to raz jeszcze – chce przewrócić stolik establishmentu II RP.

(20) Czy te wybory przewrócą stolik polityczny?

Można też odnaleźć w tekstach warianty *rozwalić stolik* i *obalić stolik*. Korpusowe dane frekwencyjne pokazują, że *wywrócić stolik* zdecydowanie przeważa wśród omawianych wariantów (stąd też umieszczenie w tytule artykułu postaci jednostki właśnie z tym składnikiem). W najbardziej, jak się wydaje, reprezentatywnym dla opisywanych ciągów (ponieważ aktualizowanym i opartym w dużej mierze na tekstach prasowych) korpusie MoncoPL *wywrócić stolik* ma kilkaset wystąpień (przy odstępie 2), *przewrócić stolik* – kilkadziesiąt[2], a dla *rozwalić stolik* mamy dwa przykłady. W odniesieniu do postaci z komponentem *obalić* w MoncoPL znaleziono jedno wystąpienie[3], pojedyncze poświadczenia zwraca także wyszukiwarka Google.

[2] Dokładniejsze dane przedstawiają się następująco: *wywrócić stolik* – 940 przykładów, co po odrzuceniu powtórek i użyć dosłownych dawałoby wynik ok. 650–700; *przewrócić stolik* – 121, co po zastosowaniu tych samych kroków zmniejsza liczbę do ok. 70–80 (dane z 18 IV 2026).

[3] Trudno zatem stwierdzić, czy zwrot jest w tym korpusie potwierdzony.

WSJP PAN rejestruje zwrot *ktoś kopnął w stolik* w znaczeniu ‘ktoś niespodziewanie zerwał jakieś negocjacje lub zawarte wcześniej porozumienie’[4]. Wydaje się on kolejnym wariantem omawianego ciągu, przykłady w rodzaju:

(21) Donald Trump zdecydował się kopnąć w stolik transatlantyckiego ładu handlowego, grożąc Europie cłami w wysokości 200 proc. (MoncoPL)

zdają się to potwierdzać. Jednostce da się przypisać w tego typu przykładach proponowane w artykule (szersze niż w WSJP PAN) znaczenie ‘całkowicie zmienić istniejącą sytuację, układ sił, zburzyć *status quo*’, może ona też występować, podobnie jak *wywrócić* i *przewrócić stolik*, z przydawkowym rozwinięciem (co obrazuje podany wyżej przykład). Istnieje jednak różnica w łączliwości. *Kopnąć w stolik* dopuszcza tylko osobowy (także na zasadzie metonimii) podmiot, poprawne są zatem połączenia *politycy koalicji kopnęli w stolik*, *Francja kopnęła w stolik*, ale nie *wybory kopnęły w stolik* czy *pandemia kopnęła w stolik*. Odpowiedź na pytanie, czy w takiej sytuacji mamy do czynienia z wariantami, w sposób oczywisty zależy od rozumienia samej wariantywności[5]. Jeśli jako warianty traktować frazeologizmy charakteryzujące się częściowym podobieństwem w planie wyrażania, przynależnością do tej samej klasy funkcjonalnej, mające ten sam sens i tę samą liczbę otwieranych pozycji (Lewicki 1982/2003: 205), w analizowanych zwrotach można widzieć jednostki wariantywne. Jeśli natomiast na warianty nakładać także warunek tego samego typu semantycznej łączliwości (tych samych semantycznych ograniczeń w realizacji otwieranej pozycji), wówczas trzeba by interpretować *kopnąć w stolik* jako odrębną jednostkę. W MoncoPL *kopnąć w stolik* ma zdecydowanie mniej poświadczeń niż związki z komponentami *wywrócić* i *przewrócić* (ok. 30). Nie jest zatem wykluczone jego zanikanie na rzecz szerszego *wywrócić stolik*.

---

[4] Na podstawie dotychczasowych poszukiwań zwrot ten wydaje się najwcześniej poświadczony spośród omawianych. Jak zauważył jeden z recenzentów, występuje on w książce *PRL dla początkujących* Jacka Kuronia i Jacka Żakowskiego (1995): „Ciosek nam kiedyś tłumaczył, po co im ten prezydent. – My – mówił – gramy z wami w karty. I będziemy grali uczciwie. Ale jak się okaże, że nas ogrywacie, to musi być ktoś, kto kopnie w stolik i zacznie nowe rozdanie. Po to jest prezydent. Do tego »kopnięcia w stolik« skrojony był cały urząd. Nie do kierowania państwem, tylko do kopnięcia w stolik” (s. 277). Trzy przykłady odnaleziono w NKJP, ale są to, co ciekawe, wypowiedzi tej samej osoby – Jacka Żakowskiego – sytuowałyby się więc w korpusie jako idiolektalne.

[5] Nie rozważam w tym miejscu szczegółowo kwestii definicyjnych. Wariantywność jest w literaturze frazeologicznej ujmowana niejednolicie, najczęściej jako podtyp synonimii, przy jej nierestrykcyjnym rozumieniu – z wyłączeniem płaszczyzny pragmatyczno-stylistycznej (szerzej o tym i różnicach w zakresie wariantywności zob. Lewicki 1982/2003; Buttler 1982; Kosek 2011).

2. Tropy motywacyjne

Jak powiedziano w części pierwszej, zwrot *wywrócić stolik* jest stosunkowo nowy, nienotowany w leksykografii. Wydaje się, że krystalizował się po roku 2000, tezy tej nie daje się jednak zweryfikować[6]. Współczesne sposoby komunikowania i status języka angielskiego przywodzą najpierw myśl o zapożyczeniu jako sposobie przeniknięcia frazeologizmu do polszczyzny. W potocznym angielskim rzeczywiście istnieje jednostka, którą można by uznać za odpowiednik opisywanego zwrotu – *to flip the/a table*, poświadczona w źródłach internetowych[7], w których jej znaczenie łączone jest głównie z wyrażaniem gniewu i frustracji. Filmik objaśniający uczącym się angielskiego znaczenie idiomu opisuje je następująco (zapis taki, jak w oryginale):

> However, in everyday English, it is used **metaphorically** to describe a situation where someone suddenly becomes very angry or upset, often leading to a dramatic change or disruption. It's like visualizing someone getting so frustrated that they flip a table over. This phrase is often used in **emotional or tense situations**. For example, if someone is in a calm discussion and suddenly gets angry, they might be said to 'flip the table' (https://www.youtube.com/watch?v=X78sskwob_0, 17 IV 2026).

Podawane przykłady, w rodzaju *John flipped the table when he found out about the project's cancellation*; *The couch flipped the table after the referee's controversial decision*, ilustrują właśnie takie znaczenie ('bardzo się zdenerwować, stracić cierpliwość'). W internetowym słowniku slangu znajdujemy potwierdzenie meo taforyczności jednostki, ale także w połączeniu z negatywnymi emocjami, utratą cierpliwości, por.

> "Flip the table" is a slang term that originated from the act of physically flipping over a table, typically in a fit of anger or frustration. The phrase has since evolved to become a metaphor for expressing intense emotions and extreme reactions. When someone says "flip the table", they are essentially saying that they have reached their breaking point and cannot tolerate a situation any longer (FastSlang).

---

[6] Najstarszy przykład znaleziony w NKJP dla *wywrócić stolik* w omawianym znaczeniu pochodzi z 2003 r.

[7] Jednostka o takiej postaci nie jest odnotowywana w słownikach języka angielskiego, brak jej też w dostępnym on-line Cambridge Dictionary (zob. https://dictionary.cambridge.org/).

Podobnie w *Urban Dictionary* (rejestrującym jednostkę w postaci *flip a table*)[8], podającym definicję: ‘to lose one’s shit, to become enraged or angry by the actions of another’ (zob. Urban Dictionary). Zgodnie z tymi objaśnieniami użycie zwrotu w języku angielskim należałoby kojarzyć z frustracją, brakiem panowania nad sobą, gwałtownymi/skrajnymi reakcjami. Warto zwrócić uwagę, że jednostka w takim znaczeniu ma swój odpowiednik (poprzednik?) w kodzie niejęzykowym – emotikon (ﾉ°□°)ﾉ⌒ ┻━━┻. Pojawił się on najpierw wśród azjatyckich internautów (łączy się go m.in. z japońskimi seriami anime i manga), zachodni użytkownicy przyswoili go wraz ze wzrostem popularności gier on-line, być może na przełomie wieków lub na początku XXI w. (zob. Tey Meme Wiki)[9].

Dla jednostki językowej *to flip the table* istnieją jednak również przykłady użyć, w których można odczytać znaczenie ‘nagła zmiana dotychczasowej sytuacji, ustalonego porządku’ (np. porzucenie negocjacji), por.:

(22) How Close Were Iran Negotiations Before Trump Flipped the Table? (https://libertarianinstitute.org/articles/how-close-were-iran-negotiations-before-trump-flipped-the-table/, 10 IV 2026).

(23) Today, March 20, 2025, Trump flipped the table on the crypto market by announcing a US strategic reserve of Bitcoin that includes 200,000 BTC, as well as the inclusion of XRP, SOL, ADA, BTC, and ETH in the reserve. This news has caused a strong shock in the market, but the important question is: What could happen next? And how will this decision affect crypto in the future? (https://www.binance.com/en/square/post/21808713141474, 16 IV 2026).

(24) The first day of the US-Russia-Ukraine talks in Abu Dhabi collapsed ✵[…] Even technical issues were deadlocked; the US side claims there is “progress”, but it’s all just a fig leaf! Putin flipped the table this time: Ukraine must be “neutralized” and de-Nazified, Donetsk and Luhansk – no land concessions, Kherson and Zaporizhzhia – can be discussed, but don’t expect to reach for it (https://www.binance.com/en/square/post/35545420660449, 16 IV 2026).

(25) Iran flipped the table and exploded Dubai and Kuwait. Since it has no good days, nobody can expect to be safe (https://www.binance.com/en/square/post/296812421184066, 29 IV 2026).

---

[8] *Flip the table* ma w tym słowniku znaczenie (1) nieprzejmowania się czymś („The act of not caring for something anymore”) i (2) gwałtownego zakończenia gry, spowodowanego złością lub frustracją („An action taken when an individual becomes so frustrated with a game or task that they seek not only to give up, but to do so in a fashion sufficiently expressing their anger. Though most often used to refer to tabletop or card games (Magic the Gathering, Dungeons and Dragons, etc.), it can be used for any game or job”), z odsyłaczem do *rage quit*.

[9] Jak można wnioskować z internetowych źródeł, istnieje też gra *Flip the table*, polegająca na wirtualnym niszczeniu przedmiotów, będąca sposobem na rozładowanie frustracji.

Być może do omawianego tu znaczenia dają się odnieść także niektóre poświadczenia zwrotu *flip the table* znajdujące się w korpusie COCA[10], ale po pierwsze, należą one do pojedynczych, po drugie, mimo szerszego kontekstu nie są jednoznaczne[11].

Przykłady (22)–(25) pokazują, że można by traktować interesujący nas polski zwrot jako zapożyczenie zewnętrzne. Sytuacja nie jest jednak czarno-biała, ponieważ ang. *flip the table* ma wyraźnie szerszy zakres. Jest, jak powiedziano, używane także wtedy (przede wszystkim?), kiedy mowa o silnych emocjach, frustracji, powodujących określone działania. Również zrywanie (rezygnowanie z) dotychczasowego układu może mieć u podłoża właśnie frustrację, złość, przekroczenie krytycznego punktu (zob. uwagi wyżej). W języku polskim, co ciekawe, nie dochodzi do głosu emocjonalność, utrata cierpliwości, obecny jest natomiast komponent zmiany dotychczasowej sytuacji, w części kontekstów, jak powiedziano, z zaznaczeniem jej nagłości. Nie aktualizuje się zatem przyczyna owego wywrócenia stolika, sygnalizowana w przykładach i objaśnieniach angielskich, czyli konflikt lub frustracja, emocjonalna reakcja w trudnych okolicznościach. W polszczyźnie słabo też dochodzi do głosu gwałtowność zakończenia sytuacji, ewentualnie właśnie zaskoczenie. Inny może być w związku z tym wydźwięk zwrotu i jego konotacje. W przywoływanym już filmiku dla uczących się angielskiego mamy uwagę: "It's important to note that the idiom usually implies a negative reaction and is often associated with loss of control or patience" (https://www.youtube.com/watch?v=X78sskwob_0, 17 IV 2026). W języku polskim wywrócenie stolika nie musi być kojarzone z negatywną reakcją, z utratą panowania nad sobą, w użyciach jednostek powtarza się jedynie element całkowitej zmiany sytuacji, zburzenia *status quo*.

Ustalenie bezpośredniego źródła komplikuje dodatkowo fakt, że funkcjonuje też, jak pokazują przykłady z korpusu COCA (a czego nie rejestrują słowniki), zwrot *flip the tables* (zwykle z komponentem nominalnym w liczbie mnogiej), używany, gdy mowa o zmianie sposobu działania (myślenia), odwróceniu ról, zmianie dotychczasowej sytuacji na swoją korzyść (zob. przypis 10). W takim kontekście (odwrócenia sytuacji tak, by mieć przewagę) byłby on wariantem utrwalonego w języku angielskim idiomu (z wyższego rejestru stylistycznego) *to turn the tables* (zob. Diki; Cambridge Dictionary; Siefring 2004: 285). Jest to jednak inne znaczenie niż wydobywane z przykładów (1)–(20). Jeśli zatem przyjąć hipotezę o zapożyczeniu (zewnętrznym), to byłoby to, w świetle tego, co powiedzieliśmy do tej pory, zapożyczenie zwrotu *to flip the/a table*, ale z pewną zmianą znaczenia lub tylko w jednym ze znaczeń (i nie jest to, jak się wydaje, znaczenie narzucające się jako pierwsze w angielskim).

---

[10] Korpus zawiera kilkanaście przykładów użyć *flip the/a table*, z czego część stanowią konstrukcje syntaktyczne (użycia dosłowne).

[11] Niewątpliwie potwierdzają one jednostkowość (metaforyczność) całości, jednak albo odnoszą się do odwrócenia sytuacji na swoją korzyść, albo też trudno jednoznacznie stwierdzić, które z opisywanych tu znaczeń poświadczają.

Druga możliwość w poszukiwaniu korzeni zwrotu to założenie, że powstał on na gruncie rodzimym. Sytuacją wyjściową, pierwotną jest oczywiście (podobnie jak w angielskim) dosłowne wywracanie stolika, spotykane w niektórych grach. Patrząc bardzo współcześnie, można by doszukiwać się związków np. z grami on-line i tzw. *rage quit*, będącym opuszczeniem gry z powodu frustracji lub złości, często związanym z niepowodzeniem, konfliktem z innymi graczami (np. oskarżaniem ich o oszukiwanie). W grach planszowych *rage quit* wyraża się najczęściej przez wywrócenie planszy lub rozrzucenie pionków czy też kart (Obserwatorium Językowe UJK)[12]. Generalnie, patrząc nieco szerzej, można powiedzieć, że wywracanie stolika będące oznaką frustracji i końca gry jako zjawisko kulturowe występuje w obszarze zwłaszcza gier karcianych. Było częstym motywem starszych i nowszych amerykańskich westernów (np. *Za kilka dolarów więcej*, *Tombstone* czy *Maverick*)[13]. Z takich źródeł (zachowań) łatwo wyprowadzić opisywane wyżej znaczenie angielskie, choć w anglojęzycznych internetowych opisach sugeruje się pochodzenie zwrotu bezpośrednio z chińskiego slangu (zob. Grokipedia) lub (podobnie jak emotikonu) z animowanych wersji japońskich komiksów (zob. FastSlang). Z gier (zwykle z tryktraka, ang. *backgammon*) wyprowadzany jest raczej zwrot *turn the tables*, o innym znaczeniu, jak wspomniano (zob. The Idioms, a także objaśnienie podawane w Siefring 2004: 285). W angielskim mielibyśmy zatem do czynienia ze zwrotami o dwu różnych źródłach.

Nieco trudniej dojść do bezpośredniego źródła znaczenia ujawnianego w polskich zastosowaniach (jeśli odrzucimy hipotezę o zapożyczeniu zewnętrznym), choć także ewidentnie kojarzy się ono z grami. W wielu użyciach obecne jest wyraźne nawiązanie do kart – brydża – lub do szachów, por.:

(26) Stoimy u progu przesilenia, które może nie tylko zmienić reguły, ale wręcz wywróci stolik z europejskimi szachami (MoncoPL).
(27) Nowy premier zapowiada, że chce: „wywrócić stolik do brydża" III RP, czyli zniszczyć „patologiczne układy służb specjalnych, biznesu, polityki i mafii" (NKJP).
(28) Szach-mat. Chiny bezpardonowo wywracają światowy stolik. Zachód się przeliczył (https://wiadomosci.onet.pl/swiat/szach-mat-chiny-wywracaja-stolik-zaslepiony-zachod-sie-przeliczyl/geh174m, 16 IV 2026).

O odczuwanym przez mówiących związku z szachami świadczy też obecny w tekstach, choć rzadki[14], wariant *wywrócić szachownicę*, por. poniższe przykłady z MoncoPL:

[12] Zob. też Miejski.Pl.
[13] Dziękuję drowi hab. Miłoszowi Babeckiemu za informacje o kulturowym funkcjonowaniu motywu wywracania stolika.
[14] W MoncoPL znaleziono 20 potwierdzeń (dostęp: 26 IV 2026).

(29) Giorgia Meloni ma plan walki z problemami Europy i może wywrócić światową szachownicę do góry nogami[15].

(30) Jego zdaniem domagający się powtórzenia wyborów Leszek Miller i Jarosław Kaczyński nie mają racji, a głosowanie przebiegło prawidłowo. – Były oczywiście kompromitujące nieprawidłowości, ale PiS chce skorzystać z okazji i zaatakować prezydenta państwa, a SLD „chce wywrócić szachownicę, na której dostało mata, i uniknąć rozmowy o kondycji".

Takie przykłady wskazywałyby na motywację którąś z gier stolikowych, ale jak widać, przytaczane są (kojarzone) różne gry. Wydaje się, że istotny jest tu ten sam element – metaforyczne wywrócenie stolika, tzn. ruch, posunięcie zmieniające sytuację w grze. Wzmianki na temat takiego rozumienia określenia *wywrócić stolik* w grach (np. *League of Legends*) znaleźć można w sieci (w tym od AI), choć nie udało się tego potwierdzić u graczy (w szachy czy w brydża). Od istnienia takiej możliwości, a więc nawiązania nie do frustracji, ale do zmiany ustalonego porządku gry, prowadzi już prosta droga do wyłaniającego się z polskich tekstów znaczenia całości w kontekstach innych niż gry.

Część internetowych źródeł i komentarzy kojarzy omawianą jednostkę z ugrupowaniem politycznym, które podczas kampanii wyborczej w 2023 r. mówiło o wywracaniu stolika (*Idziemy* […], *żeby wywrócić ten stolik*…). Ponieważ jednostka w tym samym znaczeniu (zmiany układu sił, sytuacji) występuje jednak, jak pokazują korpusy, już wcześniej, można w tym wypadku mówić co najwyżej o jej spopularyzowaniu w polskiej polityce przez jedną z partii.

Należałoby jeszcze rozważyć, która z hipotez motywacyjnych jest bardziej prawdopodobna. W obu wypadkach mówimy jedynie o tropach, ale wobec faktu, że w języku polskim inne znaczenie niż w angielskim wysuwa się na pierwszy plan, należałoby poszukiwać korzeni zwrotu chyba jednak na rodzimym gruncie. Odnalezione przykłady polskie są też nieco starsze niż angielskie, ale mówimy o porównywalnym przedziale czasowym (po roku 2000), trudno zatem datowanie traktować jako argument rozstrzygający.

Pozostaje pytanie o miejsce omawianego połączenia słów w języku. Jak już powiedziano, ze względu na liczne użycia, z których wyłania się jednolite znaczenie (możliwość wskazania powtarzającej się kombinacji semów), można potwierdzić wyjściową tezę o jednostkowym statusie i wyróżnić zwrot *ktoś/coś wywróci – wywraca / przewróci – przewraca (jakiś) stolik*. Funkcjonuje on, co oddaje zapis, w wariantywnej postaci. Na podstawie frekwencji za podstawowy uznać można wariant z komponentem *wywrócić*. Pozostałe (nieuwzględnione w zapisie) mają niską (wręcz śladową) frekwencję. Omawiana jednostka nie jest wieloznaczna, nie ma potrzeby oddzielania jej wystąpień w odniesieniu do kontekstów politycznych

[15] W przykładzie poprawiono ortografię.

od biznesowych, technologicznych itp., skoro daje się znaleźć element stały (‘całkowita zmiana istniejącego układu, zburzenie *status quo*’). Z drugiej strony mamy sporo użyć (zob. 26–30), które można by nazwać „nieprzezroczystymi”, w przeciwieństwie do przykładów (1)–(20) nawiązujących nie tylko do kodowego znaczenia zwrotu, lecz także do odczuwanej przez użytkowników motywacji, do skojarzeń lub będących po prostu przygodnymi metaforami. Mogą one świadczyć i o językowej kreatywności, i o względnej nowości jednostki. Odczuwanie jej jako nowej, jeszcze nieskostniałej metafory potwierdzałby stosowany w niektórych przykładach cudzysłów (zob. np. 13), wprowadzany przez użytkowników (wbrew zaleceniom normatywnym) właśnie w takiej funkcji, tzn. zasygnalizowania znaczenia przenośnego (Kosek 2007). Trudno oczywiście przewidywać dalsze losy zwrotu. W chwili obecnej mamy wyraźne sygnały dominacji wariantu z komponentem *wywrócić*. Niewątpliwie (wbrew internetowym sugestiom) frazeologizm nie jest też wykorzystywany jedynie w dyskursie politycznym, choć w nim wydaje się najbardziej popularny.

Źródła przykładów

COCA: Corpus of Contemporary American English, [on-line:] https://www.english-corpoAra.org/coca/ (dostęp: 15–30 VI 2026).
https://faktypilskie.pl/pl/671_wybory/27425_dlaczego-konfederacja-chce-wywrocic-stolik--html (dostęp: 16 IV 2026).
https://libertarianinstitute.org/articles/how-close-were-iran-negotiations-before-trump--flipped-the-table/ (dostęp: 10 IV 2026).
https://next.gazeta.pl/next/7,151003,32648991,czarne-scenariusze-dla-polski-zagrozenie-dla-nizszych-stop.html (dostęp: 17 IV 2026).
https://oko.press/tusk-musi-wywrocic-stolik-i-przyspieszyc-potrzebuje-takich-ministrow--jak-sienkiewicz-i-kierwinski (dostęp: 15 IV 2026).
https://wiadomosci.onet.pl/swiat/szach-mat-chiny-wywracaja-stolik-zaslepiony-zachod--sie-przeliczyl/geh174m (dostęp: 16 IV 2026).
https://wiadomosci.wp.pl/trybunal-karola-prezydent-wywraca-trybunalski-stolik-co-zrobi-koalicja-7270630602209472a (dostęp: 16 IV 2026).
https://wiadomosci.wp.pl/zolciak-prezydent-wywraca-stolik-ujawniamy-kulisy-nowej-wojny-o-trybunal-wideo-7270659135976001v (dostęp: 16 IV 2026).
https://www.binance.com/en/square/post/21808713141474 (dostęp: 16 IV 2026).
https://www.binance.com/en/square/post/296812421184066 (dostęp: 29 IV 2026).
https://www.binance.com/en/square/post/35545420660449 (dostęp: 16 IV 2026).
https://www.money.pl/gospodarka/prowizorium-budzetowe-ekspert-wyjasnia-czym-moze-sie-skonczyc-dla-polski-65772608222360000a.html (dostęp: 15 IV 2026).
https://www.rp.pl/polityka/art42228811-rumuni-wywracaja-stolik-druga-tura-wyborow--prezydenckich-bez-kandydata-elit (dostęp: 16 IV 2026).
https://www.tvpparlament.pl/60492705/pek-do-grodzkiego-przypominam-panu-stara-zasade-po-pierwsze-nie-szkodzic (dostęp: 16 IV 2026).
https://www.youtube.com/watch?v=X78sskwob_0 (dostęp: 17 IV 2026).

Kuroń J., Żakowski J., 1995, *PRL dla początkujących*, „A To Polska Właśnie", Wrocław.
KWJP: Korpus Współczesnego Języka Polskiego, [on-line:] https://kwjp.pl (dostęp: 1–31 III 2026).
MoncoPL: Korpus monitorujący MoncoPL, [on-line:] https://monco-pl.clarin-pl.eu/ (dostęp: 1 III–24 VI 2026).
NKJP: Narodowy Korpus Języka Polskiego, [on-line:] https://nkjp.pl (dostęp: 1 III–30 IV 2026).
WSJP PAN: P. Żmigrodzki (red.), *Wielki słownik języka polskiego PAN*, [on-line:] https://wsjp.pl (dostęp: 1 III–30 IV 2026).

Literatura

Bąba S., Fliciński P., Liberek J., 2013, *Nowe jednostki frazeologiczne w zasobie współczesnej polszczyzny*, [w:] S. Bąba, P. Fliciński, J. Liberek, K. Skibski, *Szkice frazeologiczne*, Poznań, s. 51–57.
Buttler D., 1982, *Pojęcie wariantów frazeologicznych*, [w:] A.M. Lewicki (red.), *Stałość i zmienność związków frazeologicznych*, Lublin, s. 27–35.
Buttler D., 1985, *Norma, uzus i kodyfikacja w dziedzinie stałych związków wyrazowych*, [w:] M. Basaj, D. Rytel (red.), *Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej*, t. III, Wrocław, s. 74–85.
Cambridge dictionary, [on-line:] https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/turn-the-tables (dostęp: 22 IV 2026).
Diki, [on-line:] https://www.diki.pl/slownik-angielskiego?q=turn+the+tables (dostęp: 22 IV 2026).
Dziamska-Lenart G., Fliciński P., 2016, *Nowa frazeologia publicystyczna*, „Poznańskie Spotkania Językoznawcze" nr 31, s. 11–25, https://doi.org/10.14746/psj.2016.31.1.
FastSlang, [on-line:] https://www.fastslang.com/flip-the-table (dostęp: 17 IV 2026).
Giułumianc K., 1977, *Odmianki frazeologiczne w polskim języku literackim*, „Prace Filologiczne" XXVII, s. 299–307.
Grokipedia, [on-line:] https://tinyurl.com/45j88brp (dostęp: 23 IV 2026).
Ignatowicz-Skowrońska J., 2018, *Aktualizacje zwrotu* wyjść z szuflady *w tekstach współczesnej polszczyzny*, „Studia Językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny" t. 17, s. 163–175, https://doi.org/10.18276/sj.2018.17-10.
Kieraś W., Marciniak M., Łaziński M., Woliński M., Bojałkowska K., Eźlakowski W., Kobyliński Ł., Komosińska D., Krasnowska-Kieraś K., Rudolf M., Tomaszewska A., Wołoszyn J., Zawadzka-Paluektau N., 2025, *Korpus Współczesnego Języka Polskiego. Dekada 2011–2020*, „Język Polski" CV, z. 2, s. 5–20, https://doi.org/10.31286/JP.001055.
Kosek I., 2007, *O jednej z funkcji cudzysłowu w uzusie współczesnej polszczyzny*, „Język Polski" LXXXVII, z. 4–5, s. 345–351.
Kosek I., 2011, *Wariantywność zwrotów frazeologicznych a granice jednostki leksykalnej*, [w:] P. Fliciński (red.), *Perspektywy współczesnej frazeologii polskiej. Wariantywność we frazeologii*, Poznań, s. 9–22.

Lewicki A.M., 1982/2003, *Problemy metodologiczne wariantywności związków frazeologicznych*, [w:] A.M. Lewicki (red.), *Stałość i zmienność związków frazeologicznych*, Lublin, s. 37–46; [przedr. w:] idem, *Studia z teorii frazeologii*, „Prace Językoznawcze", 5, Łask, s. 204–213.

Lewicki A.M., 1986, *Składnia związków frazeologicznych*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego" XL, s. 75–83.

Lewicki A.M., Pajdzińska A., Rejakowa B., 1987, *Z zagadnień frazeologii. Problemy leksykograficzne*, Warszawa.

Miejski.pl: Słownik slangu, [on-line:] https://www.miejski.pl/slowo-Rage+Quit (dostęp: 10 IV 2026).

Narodowy Korpus Języka Polskiego, praca zbiorowa, red. A. Przepiórkowski, M. Bańko, R.L. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Warszawa 2012.

Obserwatorium Języka i Kultury Młodzieży, [on-line:] https://obserwatorium-młodziezy.ujk.edu.pl/jednostki/rage-quit-rage-quit/zragequitowa/ (dostęp: 16 IV 2026).

Pęzik P., 2020, *Budowa i zastosowania korpusu monitorującego MoncoPL*, „Forum Lingwistyczne" nr 7, s. 133–150, https://doi.org/10.31261/fl.2020.07.11.

Poradnia Językowa UŁ, [on-line:] https://www.poradnia-jezykowa.uni.lodz.pl/szczegoly/wywrocic-a-przewrocic (dostęp: 16 IV 2026).

Siefring J. (red.), 2004, *The Oxford Dictionary of Idioms*, wyd. II, New York.

Tey Meme Wiki, [on-line:] http://meme.fandom.com/wiki/Flipping_Table_Emoticon (dostęp: 17 IV 2026).

The idioms, [on-line:] https://www.theidioms.com/turn-the-tables/ (dostęp: 10 IV 2026).

Urban Dictionary, [on-line:] https://www.urbandictionary.com/define.php?term=flip+a+table (dostęp: 17 IV 2026).

Wielki słownik języka polskiego PAN. Geneza, koncepcja, zasady opracowania, praca zbiorowa, red. P. Żmigrodzki, M. Bańko, B. Batko-Tokarz, J. Bobrowski, A. Czelakowska, M. Grochowski, R. Przybylska, J. Waniakowa, K. Węgrzynek, Kraków 2018.

The Phraseologism *wywrócić stolik* in Contemporary Polish Language
Abstract

This article discusses the expression *wywrócić stolik* (lit. 'to flip the table'), a phrase currently absent in Polish dictionaries. The idiom is particularly prevalent in politicians' statements and journalistic commentary. The study analyzes the semantic and syntactic properties of the phrase alongside its origins. It identifies one phraseological unit occurring most frequently in two variants: *ktoś, coś wywróci – wywraca / przewróci – przewraca stolik* ('someone, something completely changes the situation, the status quo'). Two hypotheses regarding the motivation of the expression are discussed: it may be a borrowing from English or a natively coined Polish unit. Ultimately, it is very probable that the phraseologism derives from gaming terminology, mirroring situations in card games or chess.